

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Лай Сяоцян**

«Формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми

В умовах сучасного суспільства та динамічних змін, що відбуваються у соціокультурному просторі, велике значення набувають проблеми піднесення культури особистості до високих стандартів освіти. **Актуальність** обраної теми наукового дослідження Лай Сяоцян зумовлена двома факторами. Перший з них – це необхідність теоретичної розробки такої важливої проблеми вищої школи, як формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. Важливе місце у цьому процесі посідає професійна підготовка майбутнього учителя музичного мистецтва, який повинен володіти не тільки певним арсеналом педагогічних знань, умінь і навичок, а й бути носієм високої професійної культури, здатним не тільки до самостійного фахового самовдосконалення у власній професійній діяльності, а також до творчої взаємодії зі своїми професійними партнерами, слухацькою аудиторією. Саме на такий підхід, на відміну від ставлення до навчання як до алгоритмізовано-спрощеної діяльності виконавчого типу, націлює освіту в Україні і її Національна доктрина. Другий фактор – це потреба у дослідженні комплексу питань, які постійно виникають у повсякденній практиці навчання майбутнього учителя музичного мистецтва та пов'язані з процесом підготовки професіонала, що реалізується виключно в умовах творчої співпраці та професійної взаємодії із спеціалістом іншого фаху.

На користь актуальності обраної теми дослідження свідчить представлений аналіз сучасного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

З огляду на те, що проблема формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки на цей час ще не стала предметом спеціального дослідження, а теоретичні засади та методики формування цієї культури є недостатньо розробленими у сучасній музичній педагогіці, можна з упевненістю стверджувати, що дисертаційне дослідження Лай Сяоцян є актуальним і своєчасним для теорії і практики професійної музичної освіти. Тому вважаємо, що представлене дослідження у повній мірі відповідає запитам сучасної музично-педагогічної практики, зокрема у вокальній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва щодо формування культури міжособистісної творчої взаємодії для фахового самовдосконалення у майбутній професійній діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків

Розуміння сутності та глибини поставленої проблеми дозволило авторці визначити завдання дослідження, основними з яких є:

1. Визначити і науково обґрунтувати сутність і структуру феномена «культура міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки», уточнити поняття «взаємодія», «міжособистісна взаємодія», «вокальна підготовка».

2. Визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

3. Виявити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

4. Розробити, науково обґрунтувати й апробувати модель та експериментальну методику формування культури міжособистісної творчої

взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Науковий рівень дослідниці дав їй можливість врахувати всебічність проблеми з позицій системного підходу, розробити модель формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. **Наукова новизна і теоретична значущість** роботи полягає передусім у тому, що уперше визначено, науково обґрунтовано та розроблено сутність феномена «культура міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва»; визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; виявлено критерії сформованості означеного феномена та їх показники; схарактеризовано рівні сформованості культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки; науково обґрунтовано й уточнено ряд понять; подальшого розвитку набули теорія і методика професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Практичну цінність дослідження визначають розробка, апробація та впровадження методик діагностики і формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, елективного курсу «Основи культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва». Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі вищої педагогічної школи, розробленні навчально-методичних рекомендацій.

Про вагомість дослідження та наукову ерудицію автора свідчить аналіз змісту роботи, її значний обсяг, глибоке вивчення в теоретичному, практичному та методичному аспектах проблеми формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки

Позитивним аспектом виконаного дослідження є логіка реалізації поставлених авторкою завдань, що чітко простежується у структурі та змісті дисертації, послідовність відображення змісту дослідження у його структурі, наукова обґрунтованість кожного розділу роботи, аргументованість висновків щодо різнобічних наукових поглядів на проблему і власних результатів та їх узагальнення.

Кожний розділ супроводжується висновками, логічно сформульованими й узгодженими відносно змісту параграфів.

Загалом роботу виконано із дотриманням усіх вимог, що ставляться до кандидатських досліджень.

Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (321 найменування, із них 32 іноземними мовами) та 13 додатків. Загальний обсяг тексту дисертації – 276 сторінок.

У першому розділі дано аналіз літератури з проблеми дослідження, визначено роль культури міжособистісної творчої взаємодії в педагогічній теорії і практиці, подано визначення й наукове обґрунтування сутності та структури феномена «культура міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва», уточнено поняття «взаємодія», «міжособистісна взаємодія», «вокальна підготовка», визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. Особливістю й оригінальністю праці тут є всебічний розгляд проблеми, творчий підхід до визначення шляхів дослідження та опора на власний досвід педагогічної діяльності.

У другому розділі дисертації подано матеріал з експериментально-дослідної роботи: розкрито зміст та етапи проведення експерименту, виявлено критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки, висвітлено сутність

експериментальної методики, проаналізовано результати констатувального та прикінцевого етапів експерименту, узагальнено отримані результати.

Привертає увагу розроблена авторкою експериментальна методика навчання, що містить три етапи: професійно-зорієнтований, інформаційно-аналітичний та творчо-виконавський.

Заслуговує позитивної оцінки запропоноване дисертанткою використання таких форм і методів роботи, як інтерактивна педагогічна бесіда, створення ситуації емоційно-чуттєвої настанови щодо звучання співацького голосу, етюдно-інтерпретаційні вправи, аналіз та обговорення виступів співаків щодо їхньої взаємодії з партнерами по сцені для забезпечення фасилітаційного супроводу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Цікавим є наповнення інформаційно-аналітичного етапу формувального експерименту, формами і методами якого виступили: елективний курс «Основи культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва», що реалізовувався в межах педагогічної майстерні, командна дискусія «Співак-концертмейстер-слухач», проблемне обговорення вокальних інтерпретацій, круглий стіл «Культура творчої взаємодії», майстер-клас з постановки голосу, гейміфікація, різноманітні ігрові техніки та комунікативні етюди.

Заслуговує на увагу те, що у межах інформаційно-аналітичного етапу особливу увагу було приділено процесу співтворчості концертмейстера і студентів в системі вокальних занять, де студентами засвоювались навички й уміння міжособистісної взаємодії у процесі творчої діяльності, що стали підґрунтям практичного осягнення сутності культури міжособистісної творчої взаємодії майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Практичну користь також мають форми і методи творчо-виконавського етапу: моделювання емоційних станів, творчий тімбілдинг, самоаналіз професійних здатностей, складання індивідуальної концертної програми,

«естетична» маніпуляція, техніки художньо-виконавської взаємопідтримки учасників вокально-творчого процесу.

Ретельно дібраний дослідницею діагностувальний інструментарій уможливив достовірну верифікацію ефективності здійсненої експериментальної роботи.

Тривалий період дослідження, різноманітний комплекс методів дослідження, зібраний багатий матеріал дозволили авторці зробити цінні узагальнення, що стосуються формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Авторка на достатньому рівні узагальнює та обґрунтовує наукові результати експериментальної роботи, використовує якісний та кількісний аналіз, доводячи достовірність висновків, їх аргументованість і відповідність завданням, що були поставлені перед дослідженням.

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення дисертації викладено в 11 одноосібних публікаціях, 5 з яких – у фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні. Апробацію результатів здійснено на 8 конференціях різних рівнів. Результати також висвітлені в 5 працях апробаційного характеру.

Оцінка змісту й оформлення дисертації та автореферату

Дисертація та автореферат написані грамотно й оформлені згідно з вимогами пунктів 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів» (постанова Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.). Стиль викладу в них матеріалів досліджень, висновків і рекомендацій доступний для сприйняття. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. В авторефераті основні положення дисертації викладені повно й докладно. Висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкриті й обґрунтовані в рукописі дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Лай Сяоцянь, вкажемо на окремі зауваження та побажання рекомендаційного характеру:

1. У процесі обґрунтування педагогічних принципів, дослідниця дещо схематично представила рефлексивний принцип. Варто уточнити, як він був застосований в експерименті.
2. Презентуючи елективний курс у тексті дисертації, дослідниця вказує на години, а не на кредити, прописуючи їх лише у додатках, де представлена робоча програма курсу; окрім того, не прописані критерії оцінювання та методичні рекомендації для самостійної роботи.
3. Обираючи у якості критерію досвідно-комунікативний, варто було уточнити сутність феномену досвіду, оскільки по тексту застосовуються такі його інваріанти, як: чуттєвий досвід, емпіричний, практичний тощо.
4. Подаючи статистику досліджуваних, авторка вказує на 371 учасника, натомість в експериментальному дослідженні, що підлягало статистичній обробці представлено 140. Доцільно було докладно розкрити, на яких етапах роботи була задіяна решта студентів.

Перераховані зауваження та рекомендації не є принциповими, тому вони не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок

Таким чином, узагальнимо, що дисертація Лай Сяоцянь на тему «Формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, є ґрунтовним, самостійним,

завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну та практичне значення.

Дисертація, подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, відповідає вимогам ДАК МОН України до кандидатських дисертацій відповідно до профілю спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» від 24 липня 2014 року за №567, а її авторка, Лай Сяоцянь, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри сольного співу Одеської державної

музичної академії імені А.В. Нежданової

Е.К. Економова

Ректор

Одеської національної музичної

академії імені А.В. Нежданової,

заслужений артист України,

кандидат мистецтвознавства, професор

О.Л. Олійник